

PORÓWNANIE MOTORYCZNOŚCI DZIECI PEŁNOSPRAWNYCH, NIESŁYSZĄCYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE W STOPNIU LEKKIM

Agnieszka Jankowicz-Szymańska, Wiesław Wojtanowski

Wstęp

Dzieci niepełnosprawne, oraz niektóre dzieci zdrowe często czują się nieakceptowane przez grupę rówieśniczą i mają niską samoocenę. Sprawność fizyczna jest jednym z czynników, które mogą dodać pewności siebie, zwiększyć akceptację oraz przychyłność otoczenia oraz poczucie bezpieczeństwa. Ocena sprawności fizycznej pełno- i niepełnosprawnych uczniów pomaga nauczycielowi wychowania fizycznego odkryć te obszary motoryczności, które są ich mocną stroną oraz te, które trzeba doskonalić. Podniesienie sprawności przynosi wymierne korzyści zarówno w sferze fizyczności, jak i psychiki, kształtując pozytywny obraz samego siebie.

Celem prezentowanej pracy była ocena i porównanie sprawności fizycznej trzech grup 12-latków: zdrowych, niesłyszących i upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim. Autorzy starali się określić mocne i słabsze punkty motoryczności badanych dzieci, by poprzez ukierunkowane prowadzenie zajęć wyrównawczych lub modyfikację programu wychowania fizycznego przyczynić się do zniwelowania ewentualnych różnic i podniesienia ogólnego poziomu sprawności. Analizując uzyskane wyniki próbowano odpowiedzieć na następujące pytania badawcze.

1. Czy sprawność motoryczna dziecka niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim różni się w sposób istotny od sprawności dziecka pełnosprawnego?
2. Czy sprawność motoryczna dziecka niesłyszącego różni się w sposób istotny od sprawności dziecka pełnosprawnego?
3. Czy sprawność motoryczna dziecka niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim różni się w sposób istotny od sprawności dziecka niesłyszącego?

Charakterystyka grupy badawczej

Badaniom poddano 60 dzieci w wieku 12 lat. Grupę pierwszą (G1) stanowiło 20 dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim (9 chłopców i 11 dziewcząt). Grupę drugą (G2) stanowiło 20 dzieci zdrowych (10 dziewcząt i 10 chłopców). W grupie trzeciej (G3) znalazło się 20 dzieci niesłyszących (8 chłopców i 12 dziewcząt). Poniżej zamieszczono

tabele zawierające podstawowe statystyki opisowe dotyczące wysokości i masy ciała badanych 12-latków.

Tab. 1. Statystyki opisowe dotyczące wysokości i masy ciała dzieci niepełnosprawnych intelektualnie.

		<u>Ogółem</u>	<u>Chłopcy</u>	<u>Dziewczeta</u>
Wysokość ciała	średnia	139,2	135	142,6
	dominanta	127	127	150
	mediana	138,5	129	141
	rozstęp	41	31	41
Masa ciała	średnia	33,3	30,6	35,5
	dominanta	25	-	32
	mediana	31	28	32
	rozstęp	29,5	20,5	28

Tab. 2. Statystyki opisowe dotyczące wysokości i masy ciała dzieci zdrowych.

		<u>Ogółem</u>	<u>Chłopcy</u>	<u>Dziewczeta</u>
Wysokość ciała	średnia	150,3	148,3	152,3
	dominanta	146	146	157
	mediana	150,5	148	152,5
	rozstęp	26	25	19
Masa ciała	średnia	39	36,7	41,4
	dominanta	35	39	35
	mediana	35,5	36,5	35
	rozstęp	43	24	40

Tab. 3. Statystyki opisowe dotyczące wysokości i masy ciała dzieci niesłyszących.

		<u>Ogółem</u>	<u>Chłopcy</u>	<u>Dziewczeta</u>
Wysokość ciała	średnia	152,2	151,1	152,9
	dominanta	158	152	158
	mediana	152	152	153
	rozstęp	34	26	34
Masa ciała	średnia	44,8	44,8	44,8
	dominanta	48	48	-
	mediana	45,8	47,5	45,3
	rozstęp	40	11	40

Z analizy powyższych danych wynika, że we wszystkich trzech grupach badawczych średnia wysokość ciała dziewcząt jest większa niż chłopców. Największe różnice zanotowano w grupie dzieci niepełnosprawnych intelektualnie (7,6cm) a najmniejsze wśród dzieci niesłyszących (1,8cm). W przypadku masy ciała także zanotowano wyższe wartości średnich

dla dziewcząt zdrowych oraz niepełnosprawnych intelektualnie. Dziewczeta i chłopcy niesłyszący nie różnią się pod względem masy ciała.

Metody badań

Do pomiaru sprawności motorycznej wykorzystano Europejski Test Sprawności Fizycznej, który został odpowiednio zmodyfikowany do potrzeb dzieci niesłyszących. Testy były przeprowadzane metodą obwodową z zachowaniem określonej kolejności poszczególnych prób. Każda próba poprzedzona była dokładnym opisem jej wykonania i pokazem. Badania przeprowadzono na sali gimnastycznej w obecności nauczyciela wychowania fizycznego. Podczas wykonywania prób dzieci ubrane były w stroje sportowe. Warunki wykonywania prób były identyczne dla wszystkich uczestników testu.

Wyniki

Pierwsza próba: Flamingo balance test – sprawdzian równowagi ogólnej.

W teście równowagi ogólnej najlepsze wyniki uzyskały dzieci niesłyszące. Żadne z dzieci z pozostałych dwóch grup badawczych nie potrafiło poprawnie wykonać próby. Dzieci te potrzebowały więcej niż 15 podparć w pierwszych 30 sekundach testu.

Tab. 4. Wyniki próby równowaznej.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci niesłyszące
Średnia arytmetyczna	0	0	6,45
Odchylenie standardowe	0	0	4,87
Współczynnik zmienności	0	0	76 %
Minimum	0	0	0
Maximum	0	0	15
Rozpiętość	0	0	15

Druga próba: Stukanie w krążki (Plate tapping) – Sprawdzian szybkości ruchów ręki.

Celem przeprowadzenia próby drugiej było sprawdzenie szybkości ruchów ręki poprzez szybkie dotykanie na przemian dwóch odpowiednio rozstawionych krążków sprawniejszą ręką. Wyniki uzyskane przez dzieci w tej próbie są następujące:

Tab. 5. Wyniki próby „plate tapping”.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci niesłyszące
Średnia arytmetyczna	235,85	135,05	164,5
Odchylenie standardowe	56,07	20,68	22,85
Współczynnik zmienności	24 %	15 %	17 %
Minimum	140	97	120
Maximum	342	181	223
Rozpiętość	202	84	103

Z wartości zamieszczonych w Tabeli 5 wynika, że najlepsze wyniki osiągały dzieci pełnosprawne. Średnia arytmetyczna dla tej grupy wyniosła 135,05 co oznacza, iż wykonały 50 dotknięć krążka w 13,55s. Dzieci niesłyszące osiągały nieznacznie gorsze wyniki od pełnosprawnych rówieśników. Zdecydowanie najgorzej wypadły dzieci niepełnosprawne intelektualnie, których średni wynik wyniósł 23,58s.

Trzecia próba: W siadzie skłon dosiężny w przód (Sit and reach) – Sprawdzian gibkości.

Trzecią próbą, której poddane zostały dzieci badane był sprawdzian gibkości. Dzieci z wszystkich grup prawidłowo wykonały zadanie. Wyniki zaprezentowano w poniższej Tabeli.

Tab. 6. Wyniki próby gibkościowej.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci niesłyszące
Średnia arytmetyczna	12,45	13,96	23,55
Odchylenie standardowe	5,46	6,56	8,56
Współczynnik zmienności	44 %	47 %	36 %

Minimum	5	1	6
Maximum	22	25	44
Rozpiętość	17	24	38

Przedstawione statystyki opisowe wskazują na brak znaczących różnic pomiędzy średnim wynikiem skłonu dosiężnego dzieci niepełnosprawnych intelektualnie i pełnosprawnych (różnica 1,51 cm). Zdecydowanie najlepsze wyniki zanotowano w grupie dzieci niesłyszących, które sięgały przeciętnie 8,5 cm poza palce stóp, podczas gdy dziewczęta i chłopcy z dwóch pozostałych grup mieli kłopoty z sięgnięciem czubkami palców do palców stóp. Należy jednak zaznaczyć, że dzieci niesłyszące stanowiły najmniej jednorodną spośród badanych grup.

Próba czwarta: Skok w dal z miejsca (Standing broad jump) – Sprawdzian siły eksplozywnej.

Kolejną przeprowadzaną próbą był skok w dal z miejsca, czyli sprawdzian siły eksplozywnej. W poniższej tabeli zaprezentowane zostały wyniki uzyskane przez badanych 12-latków.

Tab. 7. Wyniki próby skok w dal z miejsca.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci niesłyszące
Średnia arytmetyczna	138,6	153,2	129,3
Odchylenie standardowe	34,73	28,49	32,15
Współczynnik zmienności	25 %	19 %	2 %
Minimum	54	101	40
Maximum	184	199	195
Rozpiętość	130	98	155

Najlepszy średni wynik sprawdzianu siły eksplozywnej uzyskały dzieci pełnosprawne. Średnia dla tej grupy była o 14,6cm wyższa niż dla niepełnosprawnych intelektualnie i aż o 23,9cm lepsza niż średni wynik dzieci niesłyszących. Warto jednak zaznaczyć, że wartości

maksymalne, czyli najlepsze wyniki uzyskane w poszczególnych grupach nie różniły się tak znacznie. Najlepszy wynik dziecka niesłyszącego jest gorszy tylko o 4cm od najlepszego wyniku uzyskanego przez dziecko pełnosprawne. Bardzo wyraźne różnice zaobserwowano pomiędzy wartościami minimalnymi znotowanymi dla poszczególnych badanych grup.

Próba piąta: Zaciskanie ręki (Hand grip) – Sprawdzian siły statycznej.

Piątą próbą było zaciskanie ręki na dynamometrze, czyli sprawdzenie siły statycznej kończyny górnej. Z powodu braku wyskalowanego dynamometru dłoniowego nie dokonano tego pomiaru w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niesłyszących. Wyniki uzyskane przez 12-latków pełnosprawnych i niepełnosprawnych intelektualnie są następujące:

Tab. 8. Wyniki próby siły statycznej ręki.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci głuche
Średnia arytmetyczna	16,18	22,75	-
Odchylenie standardowe	6,27	3,77	-
Współczynnik zmienności	39 %	17 %	-
Minimum	8	16	-
Maximum	29	32	-
Rozpiętość	21	16	-

Jak wynika z zamieszczonej powyżej Tabeli przeciętny wynik dzieci pełnosprawnych był o 6,57kg lepszy od przeciętnego wyniku dziecka niepełnosprawnego intelektualnie. Zdrowe 12-latki okazały się również grupą bardziej jednorodną.

Próba szósta: Siady z leżenia - Sprawdzian wytrzymałości mięśni brzucha

W kolejnej próbie oceniano wytrzymałość mięśni brzucha wyrażoną maksymalną ilością siadów z leżenia wykonanych w ciągu 30s. Wyniki uzyskane w tym sprawdzianie obrazuje Tabela 9.

Tab. 9. Wyniki próby wytrzymałości mięśni brzucha.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci głuche
---------------------------	--	----------------------------	----------------------

Średnia arytmetyczna	11,65	22,7	16,8
Odchylenie standardowe	5,87	4,3	4,84
Współczynnik zmienności	50 %	19 %	29 %
Minimum	0	16	4
Maximum	20	32	29
Rozpiętość	20	16	25

Największą siłą i wytrzymałością mięśni brzucha wykazały się dzieci pełnosprawne. Najgorsze wyniki odnotowano wśród niepełnosprawnych intelektualnie. Także w tej grupie stwierdzono najwyższe odchylenie standardowe, co oznacza największe rozproszenie wyników. Grupą najbardziej jednorodną w przypadku omawianej zmiennej były dzieci zdrowe.

Próba siódma: Zwis na ramionach ugiętych - Sprawdzian siły funkcjonalnej mięśni ramion i obręczy barkowej.

Próba siódma polegała na jak najdłuższym utrzymaniu pozycji zwisu czynnego. Jej celem było dokonanie pomiaru siły funkcjonalnej mięśni ramion i obręczy barkowej. Uzyskane wyniki zamieszczono w Tabeli 10.

Tab. 10. Wyniki próby zwisu czynnego na drążku.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci głuche
Średnia arytmetyczna	23,8	205,35	163,2
Odchylenie standardowe	14,06	251,47	192,18
Współczynnik zmienności	59%	251%	192%
Minimum	10	0	0
Maximum	66	607	510
Rozpiętość	56	607	510

Średni czas utrzymania pozycji zwisu czynnego na drążku w grupie niepełnosprawnych intelektualnie był skrajnie niski w porównaniu do dzieci pełnosprawnych i niesłyszących. W tych dwóch ostatnich grupach zanotowano jednakże bardzo duży rozrzut pomiędzy najlepszym i najgorszym wynikiem. Najniższe odchylenie standardowe, a więc największe skupienie wyników wokół wartości średniej charakteryzowało grupę 12-latków niepełnosprawnych intelektualnie.

Próba ósma: Przysiady - Sprawdzian wytrzymałości ogólnej.

Ósma, ostatnia próba polegała na wykonaniu maksymalnej ilości przysiadów z wyrzutem nóg w tył w określonym czasie. Badani uzyskali następujące wyniki:

Tab. 11. Wyniki próby wytrzymałości ogólnej.

Statystyki opisowe	Dzieci niepełnosprawne umysłowo lekko	Dzieci pełnosprawne	Dzieci głuche
Średnia arytmetyczna	12,9	21,85	10,6
Odchylenie standardowe	6,89	9,83	5,18
Współczynnik zmienności	53 %	45 %	49 %
Minimum	5	8	0
Maximum	30	36	22
Rozpiętość	25	28	22

Średnia ilość wykonanych siadów jest najwyższa w grupie dzieci pełnosprawnych (21,85 cykli ruchowych), a najniższa u dzieci niesłyszących (10,6 cykli). Największe rozproszenie wyników od średniej arytmetycznej również dotyczy dzieci zdrowych. Największa jednorodność wyników charakteryzuje dziewczęta i chłopców niesłyszących.

Istotność statystyczna różnic średnich wyników uzyskanych przez badane grupy w poszczególnych próbach.

Oceny istotności statystycznej różnic średnich wyników badanych grup w poszczególnych próbach dokonano za pomocą Testu dla współczynnika korelacji liniowej.

Tab.12. Istotność różnic dotyczących wyników poszczególnych prób sprawnościowych pomiędzy badanymi grupami.

	Równowaga	Szybkość ruchów ręki	Gibkość	Skok w dal	Siła ręki	Siady z leżenia	Zwisy czynny na drążku	Wytrzymałość ogólna
G1 vs G2	Nie istotne	Istotne	Nie istotne	Nie istotne	Istotne	Istotne	Istotne	Istotne
G1 vs G3	Istotne	Istotne	Istotne	Nie istotne	-	Istotne	Istotne	Nie istotne
G2 vs G3	Istotne	Nie istotne	Istotne	Nie istotne	-	Istotne	Istotne	Istotne

Analiza matematyczna zebranych wyników wykazała istnienie szeregu istotnych różnic w poziomie sprawności motorycznej badanych 12-latków.

Dzieci niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim osiągnęły istotnie gorsze wyniki od swoich rówieśników pełnosprawnych i niesłyszących w próbie szybkości ruchów ręki („plate tapping”), badaniu siły mięśni brzucha (siady z leżenia) oraz siły mięśni ramion i obręczy barkowej (utrzymanie pozycji zwisu czynnego na drążku). Różnice istotne statystycznie zanotowano także pomiędzy dziećmi niepełnosprawnymi intelektualnie i dziećmi zdrowymi w zakresie siły ścisku ręki i wytrzymałości ogólnej oraz pomiędzy niepełnosprawnymi intelektualnie i niesłyszącymi w przypadku próby równoważnej i gibkościowej. Dzieci z grupy G1 w każdej z badanych aktywności uzyskiwały gorsze wyniki niż dzieci zdrowe (poza badaniem równowagi statycznej, w którym obie grupy wypadły tak samo źle). Badane osoby z niedomogą intelektualną osiągnęły lepsze wyniki od dzieci niesłyszących w skoku w dal z miejsca i próbie wytrzymałości ogólnej, jednak różnice te nie miały cech istotności statystycznej.

Dzieci pełnosprawne uzyskały najlepszy średni wynik w sześciu z ośmiu przeprowadzonych prób. W badaniu równowagi statycznej i gibkości lepsze okazały się dzieci niesłyszące. Odnośnie obu tych prób zanotowano istotność statystyczną różnic na korzyść niesłyszących. W próbach badających siłę mięśni brzucha, siłę mięśni ramion i obręczy barkowej oraz w próbie wytrzymałości ogólnej dzieci pełnosprawne były istotnie lepsze od rówieśników niepełnosprawnych intelektualnie i niesłyszących. Znamiona istotności statystycznej zanotowano również pomiędzy 12-latkami zdrowymi i niepełnosprawnymi intelektualnie w zakresie szybkości i siły ręki.

Badane dzieci niesłyszące uzyskały istotnie najlepszy średni wynik w próbie równoważnej i gibkościowej. W skoku w dal z miejsca i badaniu wytrzymałości ogólnej

dziewczęta i chłopcy niesłyszący osiągnęli gorsze wyniki niż dzieci zdrowe i niepełnosprawne intelektualnie, przy czym istotna była tylko różnica w wynikach próby wytrzymałości ogólnej między niesłyszącymi a pełnosprawnymi. Pod względem szybkości ruchów ręki, siły mięśni brzucha oraz mięśni ramion i obręczy barkowej niesłyszący byli lepsi od niepełnosprawnych intelektualnie, ale osiągnęli gorsze wyniki niż dzieci zdrowe. Różnice te cechowała istotność statystyczna poza porównaniem wyników próby „plate taping” pomiędzy niesłyszącymi i pełnosprawnymi.

Dyskusja

Rozwój fizyczny i powiązany z nim rozwój motoryczny to zdumiewające, dynamiczne procesy, które przebiegają u każdego osobnika inaczej, chociaż według tego samego schematu. Rozwój w okresie pokwitania i młodości charakteryzuje się szczególnie dużą zmiennością, czasami wręcz burzliwością przemian zachodzących w całym ustroju. W prezentowanej pracy porównano poziom podstawowych cech somatycznych i sprawność motoryczną 12-letnich dzieci niepełnosprawnych intelektualnie, pełnosprawnych i niesłyszących. Najwyższe średnie wartości wysokości i masy ciała zanotowano u dziewcząt i chłopców niesłyszących a najniższe u niepełnosprawnych intelektualnie. Obserwacje te potwierdzają doniesienia innych autorów o porównywalnym (Fidelus K. i wsp, 1998, Dziedzic J., Ritzke., 1979), a nawet wyższym (Skrocki Z., 1963) poziomie cech somatycznych u dzieci zdrowych i niesłyszących oraz wolniejszym tempie rozwoju fizycznego niepełnosprawnych intelektualnie. (Opiat J.,1994) Jedynie Maszczak (1985) w swoich badaniach zaobserwował niższą średnią masy i wysokości ciała u niesłyszących w porównaniu do zdrowych dzieci.

W teście oceniającym równowagę statyczną najlepsze wyniki uzyskały dzieci niesłyszące. Dla dziewcząt i chłopców z dwóch pozostałych grup próba ta okazała się wyjątkowo trudna. Wyniki te nie pokrywają się z doniesieniami Kirejczyka (1967), który dowodzi, że z powodu bliskiego anatomicznego sąsiedztwa ucha wewnętrznego i układu przedsionkowego u dzieci niesłyszących często dochodzi do zaburzeń równowagi. Badania statyki ciała u dzieci niesłyszących w podobnym wieku prowadzili także Dudek i Szczygieł (1999) oraz Wierzbicka-Damska (2005). Autorzy ci oceniły równowagę dzieci niesłyszących podobnie, jak dzieci zdrowych zwracając uwagę na pozytywny wpływ ćwiczeń korekcyjnych i pływania na zdolność utrzymania stabilnej postawy.

Najlepsze wyniki próby szybkości ruchów ręki uzyskały dzieci zdrowe, najgorsze dzieci upośledzone umysłowo w stopniu lekkim. O niższym poziomie szybkości u niepełnosprawnych intelektualnie donosi także Pańczyk (1981).

Dzieci niesłyszące osiągnęły istotnie lepsze wyniki w próbie gibkościowej, w porównaniu z pełnosprawnymi i upośledzonymi w stopniu lekkim. Pomiędzy wynikami tych dwóch ostatnich grup nie zanotowano znaczących różnic. Obserwacji tej nie potwierdzają badania Pańczyka, który wykazał istotną różnicę w poziomie gibkości pomiędzy zdrowymi i niepełnosprawnymi intelektualnie dziewczętami.

Porównanie siły eksplozywnej nie wykazało istotnych różnic pomiędzy badanymi grupami. Nieznacznie lepsze wyniki skoku w dal z miejsca osiągnęły dzieci zdrowe. Najniższy średni wynik tej próby zanotowano u niesłyszących. Słabe wyniki głuchych 12-latków w skoku w dal znajdują potwierdzenie w badaniach Maszczaka (1985), który stwierdził, że najslabiej rozwiniętymi cechami motoryczności dzieci niesłyszących są siła i moc.

Badanie siły ręki przeprowadzone w grupie dzieci zdrowych i upośledzonych umysłowo wykazało znaczącą przewagę 12-latków pełnosprawnych.

Porównanie wyników prób oceniającej siłę mięśni brzucha oraz mięśni ramion i obręczy barkowej ujawniły istotność różnic pomiędzy wszystkimi grupami. Najlepsze rezultaty w wymienionych próbach osiągały dzieci zdrowe, najgorsze niepełnosprawne intelektualnie. Wyniki te jeszcze raz potwierdzają doniesienia innych autorów. (Maszczak T., 1985, Opiat J., 1994)

Dzieci zdrowe mają istotną przewagę nad niepełnosprawnymi intelektualnie i niesłyszącymi również w próbie wytrzymałości ogólnej.

Ciekawe są także spostrzeżenia Gabary (2006), który dowodzi, że postawa ciała dzieci niesłyszących jest wyraźnie gorsza niż ich zdrowych rówieśników. Podobne obserwacje dotyczą dziewcząt i chłopców niepełnosprawnych intelektualnie. Z drugiej jednak strony zarówno niesłyszący, jak i upośledzeni umysłowo uczniowie chętnie i aktywnie biorą udział w lekcjach wychowania fizycznego. (Gawlik M., 2006, Marchewka A., 2001) Fakt ten należałoby wykorzystać do podniesienia sprawności i poprawy jakości postawy ciała tych dzieci.

Wnioski

1. Wśród badanych dzieci najwyższą średnią wartość wysokości oraz masy ciała osiągnęły dzieci niesłyszące. Dzieci pełnosprawne były nieznacznie niższe i lżejsze. Najmniejsze średnie wartości wysokości i masy ciała zaobserwowano u 12-latków niepełnosprawnych intelektualnie.
2. Z przeprowadzonych badań wynika, że poziom sprawności motorycznej niesłyszących był nieco niższy niż dzieci zdrowych. Najłabsze wyniki w próbach sprawnościowych osiągnęły dziewczęta i chłopcy niepełnosprawni intelektualnie w stopniu lekkim.

Piśmiennictwo

1. Dudek J., Szczygieł A. Poprawianie zaburzeń statyki ciała u dzieci niesłyszących w wieku 11-1 lat, Postępy Rehabilitacji, Tom XIII, 1999 z. 4. S. 137-145
2. Dziedzic J., Ritzke L. Kultura fizyczna w szkołach i zakładach dla głuchych i niedosłyszących, Warszawa 1979, WSiP.
3. Fidelus K. i wsp. Porównanie poziomu wytrzymałości u osób słyszących i niesłyszących Wychowanie Fizyczne i Sport 1998, nr 1 s. 81-87
4. Gabara M. Dysfunkcja narządu słuchu a asymetria postawy ciała. Fizjoterapia Polska 2006, 2(4), Vol. 6, s. 121-125
5. Gawlik K. Zwierzchowska A., Polechoński J. Postawy młodzieży niesłyszącej wobec kultury fizycznej, Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne, 2004, nr 3 s. 13-16
6. Kirejczyk K. Ewolucje systemów kształcenia dzieci głuchych. Warszawa, 1967.
7. Marchewka A. Wychowanie fizyczne w opinii młodzieży umysłowo upośledzonej i niesłyszącej oraz młodzieży pełnosprawnej, uczącej się w krakowskich szkołach, Med. Sport., 2001, nr 2, s. 45—49
8. Maszczak T. Wychowanie fizyczne i sport dzieci specjalnej troski. Warszawa 1985, Wydawnictwo AWF.
9. Opiat J. Kształcenie dzieci upośledzonych umysłowo, Warszawa 1994, s.16.
10. Pańczyk J. Usprawnienie fizyczne dzieci upośledzonych umysłowo; w: K. Kirejczyk: Upośledzenie umysłowe , Pedagogika, Warszawa 1981
11. Skrocki Z. Rehabilitacja głuchych. Warszawa 1963, Wydawnictwo lekarskie PZWL.
12. Wierzbicka-Damska I. i wsp. Utrzymanie stabilnej postawy stojącej u 10-16-letnich chłopców z upośledzeniem słuchu, Fizjoterapia Polska, Vol. 5 Nr2, 2005, s.143-148

